

DMPTuulin avulla suunnitelmallisuutta tutkimusaineistojen hallintaan

Fakta Julkaistu 25.05.2016 klo 12:17 Kirjoittaja Minna Ahokas

Hyvään tutkimusaineistonhallintaan kuuluu datanhallinnan suunnittelu jo tutkimussuunnitelman kirjoittamisen yhteydessä. Hyvä aineistonhallinta edellyttää esimerkiksi sitä, että tutkimusdata on kuvailtava ja tallennettava siten, että datan avaaminen ja jatkokäyttö on mahdollista. Vuonna 2015 osana Avoin tiede ja tutkimus -hanketta käynnistynyt Tuuli-projekti on kehittänyt suomalaisten tutkimusorganisaatioiden käyttöön työkalun datanhallintasuunnitelmien (data management plan, DMP) tekemiseen. Vuosi 2016 on DMPTuulin pilotointivuosi, jolloin tutkijat voivat koekäyttää sitä ja tutkimusrahoittajien on mahdollista pilotoida työkalun käyttöä rahoitushauissaan.

Datanhallintasuunnitelma tutkimusdatan koko elinkaaren ajalle

Tutkimusrahoittajat edellyttävät rahoitushakujen yhteydessä aineistonhallintasuunnitelmaa, jonka tulisi kattaa koko tutkimusdatan elinkaari. Datanhallintasuunnitelma ei ole vain rahoittajia varten laadittava dokumentti, vaan sen avulla tutkijan on mahdollista säästää resursseja, minimoida datan hävikkiä sekä varmistaa datan eettinen ja turvallinen käyttö.

Datanhallintasuunnitelma on muuttuva dokumentti eli sitä on tarkoituksenmukaista päivittää tutkimuksen edetessä. Suunnitelmassa tulisi kuvata, miten dataa hankitaan, dokumentoidaan, säilytetään ja miten tutkimusdatan jatkokäyttö mahdollistetaan tutkimusprojektin päätyttyä. Lisäksi suunnitelmassa tulisi kertoa tutkimusprojektin alussa tai sen aikana tehtävistä sopimuksista, jotka koskevat esimerkiksi datan omistajuutta, käyttöoikeuksia ja lisenssejä sekä datanhallinnan kustannusten kattamista.

Käyttäjälähtöinen kehittäminen

Avoimen lähdekoodin ratkaisuun perustuva DMPTuuli on työkalu, jonka avulla tutkija voi laatia ohjeistetusti datanhallintasuunnitelman, jakaa sen yhteistyökumppaneilleen ja liittää suunnitelman tutkimusrahoitushakemukseensa. DMPTuuli perustuu DCC:n eli Digital Curation Centren (UK) avoimen lähdekoodin DMPonline-työkaluun, joka on jo vakiintuneessa käytössä Iso-Britanniassa. DMPTuulia on Suomessa kehitetty Tuuli-projektissa (2015–2017) käyttäjälähtöisesti ja tutkijoilta on useaan otteeseen kerätty palautetta sekä työkalusta että datanhallintasuunnitelman laatimista ohjaavasta ohjeistuksesta. Ensimmäiset tutkijatyöpajat pidettiin Helsingin yliopistossa jo projektin alussa tarvekartoituksen yhteydessä ja eri alojen tutkijoita on haastateltu sen jälkeen projektin kaikissa vaiheissa. Erityisen arvokasta tutkijapalaute on ollut työkalun ja siihen sisältyvän yleisohjeen testaamisen yhteydessä.

Tuuli-projekti tukee tutkimusorganisaatioita datanhallinnan palveluiden organisoinnissa

DMPTuulin kehittämisestä Suomessa vastaa Helsingin yliopiston kirjaston koordinoima Tuuli-projekti, jossa on tällä hetkellä mukana 17 tutkimusorganisaatiota ympäri Suomea. Tuuli-projektin neljässä työryhmässä toimii lähes 40 edustajaa eri tutkimusorganisaatioista. Työryhmien puheenjohtajat tulevat Aalto-yliopistosta, Helsingin yliopistosta, Jyväskylän yliopistosta ja Tampereen yliopistosta. Työryhmissä on Tuuli-projektin aikana toteutettu käyttäjä- ja ohjekartoituksia, välinevertailua sekä suunniteltu tutkimusorganisaatioiden datatukipalveluiden järjestämistä ja koulutuksia. Työryhmien jäsenet ovat kokeneet verkostoyhteistyön tärkeänä tekijänä ammatillisen osaamisensa kehittämisessä. Tuuli-projektin myötä Suomeen onkin muodostunut laaja datanhallinnan osaajien verkosto, jonka on tarkoitus jatkaa yhteistyötä myös vuoden 2017 alussa päättyvän Tuuli-projektin jälkeen.

DMPTuulin kehittämiseen ja käyttöönottoon liittyvien tehtävien ohella projektin tärkeänä tehtävänä on edistää avoimen tieteen periaatteiden mukaista datanhallintaa tutkimusorganisaatioissa sekä tukea datanhallinnan tukipalvelujen järjestämistä eri organisaatioissa. DMPTuulin käyttöönottoon valmistautuminen sekä etenkin datanhallintaa koskevan organisaatiokohtaisen ohjeistuksen lisääminen DMPTuuli-työkaluun on jo toiminut muutamissa organisaatioissa sysäyksenä datatukipalveluiden laajemmalle kehittämiselle.

DMPTuuli pilotointivalmiudessa

DMPTuuli-työkalu avataan pilotointikäyttöön 25.5.2016 ja sitä pääsee käyttämään osoitteessa www.dmptuuli.fi. Työkalu on räätälöity suomalaisten tutkimusorganisaatioiden tarpeisiin sopivaksi. Työkalun yleisohjeistus täydentyy tulevana kuukausina organisaatio-, rahoittaja- ja datakohtaisilla ohjeilla. Geneerisen DMP-pohjan lisäksi työkalusta löytävät jo tällä hetkellä kolmen kansainvälisen rahoittajan pohjat, EU (Horizon 2020), Welcome Trust, National Institutes of Health (NIH). DMPTuulilla voi jatkossa tehdä Suomen Akatemian rahoitushauissa vaadittavan aineistonhallintasuunnitelman ja Tekes pilotoi työkalun käyttöä jo loppukevällä käynnistyvässä terveyden ja hyvinvoinnin tutkimukseen liittyvässä rahoitushaussa.

Lisätietoja:

[Tuuli-projektin wiki](#)

[DMPTuuli](#)